

Lieta C-561/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 23. jūlijs

Iesniedzējtiesa:

Consiglio di Stato (Itālija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2018. gada 15. novembris

Apelācijas sūdzības iesniedzējas:

Consorzio Italian Management

Catania Multiservizi SpA

Atbildētāja apelācijas instancē:

Rete Ferroviaria Italiana SpA

Pamatlietas priekšmets

Consorzio Italian Management un *Catania Multiservizi SpA* iesniegtā apelācijas sūdzība par *Tribunale amministrativo regionale per la Sardegna* [Sardīnijas Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija] spriedumu Nr. 433/2014, ar kuru tā noraidīja apelācijas sūdzības iesniedzēju celto prasību par *Rete ferroviaria italiana s.p.a.* 2012. gada 22. februāra notu, ar kuru šī pēdējā minētā sabiedrība uzskatīja, ka ir nepamatota un nepieņemama prasība pielāgot par iepirkumu samaksāto atlīdzību, to palielinot sakarā ar norādīto līguma izmaksu pieaugumu, kas radies darbaspēka izmaksu pieauguma dēļ

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Vai saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir obligāti jāiesniedz Tiesai ikreiz, kad kāda tiesvedības puse – arī ar laika nobīdi – uzdod valsts tiesai, kuras nolēmumus nevar pārsūdzēt, prejudiciālu jautājumu par valsts tiesību saderību ar Eiropas tiesībām;

– Vai tomēr lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu pēc tiesvedības puses pieteikuma ir jāuzskata par obligātu tikai par tiem jautājumiem, kurus puses uzdod līdz ar pirmās tiesvedības stadijas sākšanos vai līdz pēdējam atļautajam procesuālajam dokumentam pirms nolēmuma pieņemšanas lietā, un nekad gadījumos, kad Tiesa jau ir pirmoreiz sniegusi prejudiciālu nolēmumu.

– Vai Eiropas Savienības tiesībām atbilst Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115., 206. un 217. pants, kā tie interpretēti administratīvo tiesu judikatūrā, proti, ka tie nepieļauj cenu pārskatīšanu līgumos, kuri attiecas uz t.s. īpašajām nozarēm, īpaši līgumos nozarēs, kuru priekšmets nav minēts Direktīvā 2004/17, bet ko ar īpašajām nozarēm saista instrumentāla saite.

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai saskaņā ar LESD 267. pantu valsts tiesai, kuras nolēmumi nav pārsūdzami tiesā, principā ir jāiesniedz prejudiciālais jautājums par Savienības tiesību interpretāciju, pat ja minēto jautājumu tai uzdod viena no pusēm tiesvedībā pēc pirmās tiesvedības stadijas sākšanās vai pēc iestāšanās tajā, vai pēc tam, kad lietā pieņemts pirmais nolēmums, vai pēc tam, kad ir jau bijis iesniegts pirmais lūgums Eiropas Savienības Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu?

2. Vai – ievērojot iepriekš izklāstīto – Eiropas Savienības tiesībām (it īpaši LESD 4. panta 2. punktam, 9. pantam, 101. panta 1. punkta e) apakšpunktam, 106. pantam, 151. pantam – un Eiropas Sociālajai hartai, kura parakstīta Turīnā 1961. gada 18. oktobrī, un tajā pieminētajai 1989. gada Kopienas Hartai par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām, – 152., 153., 156. pantam; LES 2. un 3. pantam, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 28. pantam) atbilst Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115., 206. un 217. pants, kā tie interpretēti administratīvo tiesu judikatūrā, proti, ka tie nepieļauj cenu pārskatīšanu līgumos, kuri attiecas uz t.s. īpašajām nozarēm, īpaši līgumos nozarēs, kuru priekšmets nav minēts Direktīvā 2004/17, bet ko ar īpašajām nozarēm saista instrumentāla saite?

3. Vai – ievērojot iepriekš izklāstīto – Eiropas Savienības tiesībām (it īpaši ES Pamattiesību hartas 28. pantam, LESD 26. un 34. pantā noteiktajam vienlīdzīgas attieksmes principam, kā arī citstarp Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 16. pantā atzītajam uzņēmējdarbības brīvības principam) atbilst Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115., 206. un 217. pants, kā tie interpretēti administratīvo tiesu judikatūrā, proti, ka tie nepieļauj cenu pārskatīšanu līgumos, kuri attiecas uz t.s. īpašajām nozarēm, īpaši līgumos nozarēs, kuru priekšmets nav minēts Direktīvā 2004/17, bet ko ar īpašajām nozarēm saista instrumentāla saite?

Atbilstošās Eiropas Savienības tiesību normas

LESD, it īpaši 4. panta 2. punkts, 9., 26., 34. pants, 101. panta 1. punkta e) apakšpunkts, 106., 151., 152., 153., 156. pants, kā arī 267. panta trešā daļa

LES, it īpaši 2. un 3. pants

Eiropas Savienības Pamattiesību harta, it īpaši 16. un 28. pants

Direktīva 2004/17/EK

Atbilstošās valsts tiesību normas

Leģislatīvais Dekrēts Nr. 163/2006 “*Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE*” [“Būvdarbu, pakalpojumu un piegāžu publiskā iepirkuma līgumu kodekss, kas īsteno Direktīvu 2004/17/EK un Direktīvu 2004/18/EK”], it īpaši 115., 206., 210. un 217. pants

Fakti un tiesvedība

- 1 Šī apelācijas sūdzība ir par to pašu *TAR per la Sardegna* (Sardīnijas Reģionālā administratīvā tiesa) spriedumu Nr. 433/2014, attiecībā uz kuru Tiesā tika iesniegts prejudiciālais nolēmums, kura par to pasludināja 2018. gada 19. aprīļa spriedumu lietā C-152/17. Tomēr apelācijas sūdzības iesniedzējas uzdod iesniedzējtiesai jaunus prejudiciālos jautājumus, ko tā uzskata par daļēji uzdodamiem Tiesai. Papildus tam arī iesniedzējtiesa pati uzdod prejudiciālu jautājumu par pienākumu iesniegt jaunu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ievērojot jautājumu, ko *ex novo* uzdevušas apelācijas sūdzības iesniedzējas.
- 2 *Conorzio Italian Management* un sabiedrība *Catania Multiservizi s.p.a.*, savā vārdā un pirmā no tām – arī kā šo abu tiesību subjektu dibinātas uzņēmumu grupas (*a.t.i.*) vadošā sabiedrība, pārsūdz 2014. gada 11. jūnija spriedumu Nr. 433, ar kuru *TAR per la Sardegna, sez. I* (Sardīnijas Reģionālās administratīvās tiesas Pirmā palāta) noraidīja prasību, kas celta par *Rete ferroviaria italiana s.p.a.* 2012. gada 22. februāra notu.
- 3 Ar šo notu pēdējā minētā sabiedrība uzskatīja, ka ir nepamatota un nepieņemama prasība pielāgot par iepirkumu samaksāto atlīdzību, to palielinot sakarā ar norādīto līguma izmaksu pieaugumu, kas radies darbaspēka izmaksu pieauguma dēļ.
- 4 Attiecīgais iepirkums ir par to, ka *R.F.I. – Rete ferroviaria italiana s.p.a.* – piešķir tiesības slēgt līgumus par “pakalpojumiem tīrības un kārtības uzturēšanai telpās un citās plašai sabiedrībai atvērtās teritorijās un palīgpakalpojumiem, ko sniedz stacijās, iekārtās, birojos un darbnīcās, kas izvietoti dažādās vietās *Direzione Compartimentale Movimento di Cagliari* (Kaljāri Reģionālā satiksmes direkcija, Itālija) pārziņā esošajā teritorijā.
- 5 PIRMĀS INSTANCES TIESAS SPRIEDUMS
- 6 Pārsūdzētajā spriedumā it īpaši tiek apgalvots, ka:

– šajā lietā nav piemērojams Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115. pants (un analogās agrākās tiesību normas: Likuma Nr. 537/1993 6. panta 4. punkts, kas atjaunināts ar Likuma Nr. 724/1994 44. pantu), “tā kā ir jāuzskata, ka darbības, kas ir konkrētā iepirkuma priekšmets, ietilpst Iepirkumu kodeksa III daļā minētajās “īpašajās nozarēs”, jo pastāv **[oriģ. 3. lpp.]** gan subjektīvais, gan objektīvais priekšnoteikums uzskatīt, ka dzelzceļa staciju uzkopšanas pakalpojumu līgums ietilpst kodeksa 217. pantā noteiktajā jomā, saskaņā ar kuru īpašo nozaru regulējums neattiecas uz līguma slēgšanas tiesībām, ko līgumslēdzēji piešķir mērķiem, kuri nav 208. līdz 213. pantā minēto darbību veikšana”;

– tas tāpēc, ka “uzkopšanas pakalpojumi īpašo nozaru regulējumā ietilpst tad, kad tiem ir noteikta funkcija minētās darbības veikšanai, un tāds ir gadījums, kad runa ir par nekustamiem īpašumiem – ēkām, kuras veido neatņemamu ražošanas, izplatīšanas un transportēšanas tīkla daļu un ir norādītas 2006. gada Leģislatīvā dekrēta Nr. 163 208. un nākamajos pantos”; tas attiecas uz tādiem gadījumiem kā “uzkopšanas pakalpojumi stacijās, iekārtās, birojos un darbnīcās [...], kā, piemēram, ekspluatējamās iekārtas un – kā tādas – nepieciešami elementi, kas ir daļa no dzelzceļa transporta tīkla”;

– cenu pārskatīšana nav jāveic arī saskaņā ar Civilkodeksa (*Codice civile*) 1664. pantu, tā kā “no konkrētās tiesību normas tomēr var atkāpties ar pušu vēlmi, tām iekļaujot līgumā ierobežojošu līguma noteikumu par cenu pārskatīšanu, kā tas ir noticis šajā lietā, paredzot attiecīgus noteikumus 6. pantā līgumā, ko puses noslēgušas 2006. gada 23. februārī”.

7 APELĀCIJAS SŪDZĪBAS PAMATI

8 Par šo nolēmumu apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirzīja šādus pārsūdzības pamatus:

a) spriedums ir kļūdainis, jo ir pārkāpti un nepareizi piemēroti Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115. pants un Likuma Nr. 537/1993 6. panta 4. punkts, kas atjaunināts ar Likuma Nr. 724/1994 44. pantu; ka ir pārkāpti un nepareizi piemēroti Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 206., 210. un 217. pants; tas tāpēc, ka “konkrētais iepirkums: a) neietilpst Iepirkumu kodeksa III daļas piemērošanas jomā; b) ir savukārt pakļauts Iepirkumu kodeksa II daļā minētajam regulējumam, un attiecīgi ir piemērojams Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115. pants”. Tik tiešām, lai pakalpojuma līguma slēgšanas tiesības varētu pakļaut īpašo nozaru regulējumam, papildus subjektīvam parametram ir vajadzīgs arī objektīvs parametrs, ko veido pakalpojuma “instrumentālais” aspekts, proti, tam ir jābūt “līdzeklim mērķa sasniegšanai” attiecībā uz darbību, kas katrā ziņā ietilpst īpašajās nozarēs. Tomēr uzkopšanas pakalpojums “ir pēc definīcijas neitrāls, tādā ziņā, ka tas vienmēr ir pats sev viendabīgs neatkarīgi no tā, vai to veic municipālajās iestādēs, vai slimnīcās, vai *RFI* birojos. Galu galā, uz attiecīgo iepirkumu, kura līguma slēgšanas tiesības piešķir tāds publisko tiesību subjekts kā *RFI*, attiecas Iepirkumu kodeksa II daļa, un attiecīgi ir jāpiemēro 115. pants – imperatīva tiesību norma, kura aizstāj iespējamās tai pretrunā esošas vienošanās”;

b) spriedums ir kļūdainš, jo ir pārkāpts un nepareizi piemērots Civilkodeksa 1664. pants; tā kā "Iepirkuma līgumā nav konkrēti paredzēts atteikties no cenu pielāgošanas darba spēku izmaksu pieauguma dēļ", tā kā tikai esošie noteikumi (kas tomēr ir apstrīdēti, un tiek prasīts atzīt tos par spēkā neesošiem, ja tie "tiku interpretēti tā, ka tie liedz pielāgot par iepirkumu samaksāto atlīdzību, to palielinot"), "daļā, kurā tajos ir atsauce uz atlīdzības visaptverošo raksturu, acīmredzot norāda uz apstākļiem, kādi bija līguma noslēgšanas brīdī [...] bet neregulē gadījumus, kad ir notikušas pārmaiņas". Katrā ziņā šie noteikumi saskaņā ar Civilkodeksa 1369. pantu ir jāinterpretē tādā veidā, kas ir vistuvāk līguma būtībai un priekšmetam, un šajā lietā, tā kā runa ir par pastāvīgi un periodiski izpildāmu līgumu, "cenu pārskatīšanas gadījumos, kad ir izjaukts sinalgmātiskais līdzsvars [starp sniegto pakalpojumu un saņemto atlīdzību], ir obligātas". Pakārtoti, noteikumi ir jāuzskata par spēkā neesošiem saskaņā ar Civilkodeksa 1341. panta 2. punktu, jo tie nav konkrēti apstiprināti rakstveidā.

Pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju domām, valsts tiesiskais regulējums daļā, kurā tas nepieļauj cenu pārskatīšanu transporta nozarē un, it īpaši, arī attiecīgajos uzkopšanas [pakalpojumu] līgumos, pārkāpj 2004. gada 31. marta Direktīvu 2004/17. Tas "izrādās nevajadzīgi stingrs un nepamatots regulējums, salīdzinot ar Kopieniu tiesisko regulējumu, nepamatoti nesamērīgs un tāds, kas nostāda "palīguzņēmumu" (kam piešķirtas tiesības slēgt līgumu par uzkopšanas darbu veikšanu) pakļautības un vājākā stāvoklī attiecībā pret uzņēmumu, kas (tiešām) veic publisko pakalpojumu", tādējādi "netaisnīgi un nesamērīgi izmainot līgumisko līdzsvaru", kas ir sekas Itālijas tiesiskajam regulējumam, kas "galu galā iespaido tirgus darbības noteikumus".

Tāpēc tiek lūgts saskaņā ar LESD 267. pantu uzdot jautājumu Tiesai, "lai pajautātu, vai Savienības primārajām tiesībām un Direktīvai 2004/17 atbilst tāda valsts tiesību interpretācija, kas nepieļauj cenu pārskatīšanu līgumos par t.s. īpašajām nozarēm, it īpaši līgumos, kuru priekšmets nav minēts pašā direktīvā".

Turklāt tiek lūgts pārbaudīt arī pašas Direktīvas 2004/17 (gadījumā, ja tiek uzskatīts, ka cenu pārskatīšanas nepieļaušana visos līgumos, kas noslēgti un tiek piemēroti t.s. īpašajās nozarēs, izriet tieši no tās) spēkā esamību, "jo tā ir netaisnīga, nesamērīga, izmaina līgumisko līdzsvaru un tādējādi iespaido efektīva tirgus noteikumus["]].

Atbildētāja apelācijas instancē *RFI s.p.a.* lūdza atzīt apelācijas sūdzību par nepamatotu un it īpaši – noraidīt jautājumus par šajā lietā piemērojamā valsts tiesiskā regulējuma saderību ar Savienības tiesisko regulējumu.

9 IEPRIEKŠĒJAIS LŪGUMS SNIEGT PREJUDICIĀLU NOLĒMUMU

- 10 *Consiglio di Stato* izdeva 2017. gada 22. marta rīkojumu Nr. 1297, ar kuru tā saskaņā ar LESD 267. pantu iesniedza Eiropas Savienības Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu gan par interpretāciju, gan par spēkā esamību, uzdodot šādus prejudiciālos jautājumus:

1. Vai Eiropas Savienības tiesībām (it īpaši LES 3. panta 3. punktam, LESD 26., 56.-58. un 101. pantam, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 16. pantam) un Direktīvai 2004/17 atbilst tāda valsts tiesību interpretācija, kura nepieļauj cenu pārskatīšanu līgumos, kuri attiecas uz t.s. īpašajām nozarēm, īpaši līgumos nozarēs, kuru priekšmets nav minēts pašā direktīvā, bet ko ar īpašajām nozarēm saista instrumentāla saite?

2. Vai Direktīva 2004/17 (ja tiktu uzskatīts, ka cenu pārskatīšanas nepieļaušana visos līgumos, kas noslēgti un tiek piemēroti t.s. īpašajās nozarēs, izriet tieši no tās) atbilst Eiropas Savienības principiem (it īpaši LES 3. panta 1. punktam, LESD 26., 56.-58. un 101. pantam, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 16. pantam), (pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojuma) “ņemot vērā to, ka tā ir netaisnīga, nesamērīga, izmaina līgumisko līdzsvaru un tādējādi – iespaido efektīva tirgus noteikumus”?

11 APELĀCIJAS SŪDZĪBAS PAMATU NEPAMATOTĪBA

12 Iesniegtā apelācijas sūdzība – apstrīdot, ka nav piemērojama (kā tas ir apgalvots pārsūdzētajā spriedumā) prasība par transporta nozarē veikta uzkopšanas pakalpojuma iepirkumu samaksātās atlīdzības pielāgošanu, to palielinot, – būtībā pamatojas uz diviem atsevišķiem apsvērumiem:

– pirmkārt, tiek pieņemts, ka uzkopšanas pakalpojums “ir pēc definīcijas neitrāls, tādā ziņā, ka tas vienmēr ir pēc savas dabas vienveidīgs”, lai kur tas tiktu veikts, un tāpēc, tā kā nav atzīts, ka tas kalpotu “galvenā” pakalpojuma, uz ko tas attiecas (šajā lietā transporta pakalpojumu), veikšanai, uz to nevar attiekties tā “īpašās nozares” (vai “izslēgtās”, kā noteikts agrākajā definīcijā) režīms, un ka attiecīgi nav piemērojams Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115. pants (kas ir pants, kurā savukārt ir vispārīgi noteikts, ka “visos periodiski vai pastāvīgi izpildāmos līgumos par pakalpojumiem vai piegādēm ir jāietver noteikums par periodisku cenas pārskatīšanu”);

– otrkārt, vienalga esot piemērojams Civilkodeksa 1664. pants, kas paredz iespēju prasīt (un saņemt) “kopējās nolīgtās cenas” pārskatīšanu (kas ir jāpiešķir par “to starpību, kas pārsniedz vienu desmito daļu”) gadījumā, kad “neparedzamu apstākļu dēļ ir tā palielinājušās vai samazinājušās materiālu vai darbaspēka izmaksas, ka kopējā nolīgtā cena palielinās vai samazinās vairāk nekā par vienu desmito daļu”.

Kas attiecas uz pirmo no abiem apsvērumiem, tiesa neuzskata, ka tai būtu jānovirzās no tā, kas jau apliecināts *Consiglio di Stato* (Valsts padome) judikatūrā.

Visupirms ir jāatgādina, ka *Adunanza Plenaria* (plēnums) ar 2011. gada 1. augusta spriedumu, uzsvēris, ka:

– “Direktīva 2004/17/EK, kas tiek īstenota ar Leģislatīvo dekrētu Nr. 163/2006, tāpat kā bijusī direktīva par īpašajām nozarēm, kas bija spēkā pirms tās (un Itālijas tiesībās transponēta ar Leģislatīvo dekrētu Nr. 158/1995), tika ieviesta ar galveno

mērķi garantēt konkurences aizsardzību saistībā ar iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām uzņēmumos, kuri agrāk nebija pakļauti konkurencei un Kopienu tiesībām publisko iepirkumu jomā, tā sauktajās izslēgtajās nozarēs, kuras pēc Kopienu iejaukšanās kļuva par īpašajām nozarēm (agrākajām izslēgtajām nozarēm)”[;]

– “Kopienu likumdevēja iejaukšanās, kuras mērķis ir pakļaut publisko iepirkumu regulējumam nozares, ko agrāk uzskatīja par privāto tiesību regulētām, tomēr uzskatīja par nepieciešamu saglabāt minēto nozaru īpatnības, kas tās nošķir no parastajām nozarēm, piemērojot elastīgāku tiesisko regulējumu, kas atstāj lielāku brīvību līgumslēdzējiem iestādēm, un galvenokārt ir ierobežojoša attiecībā uz piemērošanas objektīvo un subjektīvo tvērumu”;

– “attiecīgi, Kopienu tiesības stingri noteica robežas ne tikai īpašo nozaru subjektīvo tvērumu (Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 207. pants; Direktīvas 2004/17/EK 2. un 8. pants), bet arī objektīvo tvērumu, sīki aprakstot katras īpašās nozares tvērumu”, un ka arī “pašā Kopienu judikatūrā ir apliecināts, ka Direktīvas 2004/17/EK noteikumi ir jāpiemēro ierobežojoši, ar attiecīgu *Mannesmann* judikatūrā (Tiesas 1998. gada 15. janvāra spriedums lietā C-44/96) minētās “inficēšanās teorijas” nepiemērojamību”.

Ar šādu ievaddaļu, *Adunanza Plenaria* uzskatīja, ka:

“līgumu par uzkopšanas pakalpojumiem slēgšanas tiesību pakļaujamība regulējumam, kas noteikts īpašajām nozarēm, nevar tikt izsecināta, pamatojoties uz tikai subjektīvu kritēriju, proti, attiecināmu uz faktu, ka iepirkuma līguma slēgšanas tiesības piešķir uzņēmums, kas darbojas īpašajās nozarēs, bet ir jāpiemēro arī kāds objektīvs parametrs, kas liecina par labu uzkopšanas pakalpojuma atzīšanai par īpašo darbību”; tas ir dēļ Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 217. panta (kas precīzi atveido Direktīvas 2004/17/EK 20. pantu), “saskaņā ar kuru īpašo nozaru regulējums neattiecas uz līguma slēgšanas tiesībām, ko līgumslēdzēji piešķir mērķiem, kuri nav 208. līdz 213. pantā minēto darbību veikšana, vai šādu darbību veikšanai trešā valstī apstākļos, kas nav Kopienas tīkla vai ģeogrāfiska apgabala izmantošana”.

Konkrētāk, tiesa paziņo, ka *Consiglio di Stato* (Valsts padome) ir apliecinājusi, ka:

“ievērojot to, ka ēku uzkopšanas pakalpojumi un nekustamo īpašumu pārvaldības pakalpojumi ir paredzēti abu Eiropas direktīvu (Direktīva 2004/17/EK, ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un Direktīva 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru) pielikumos, līgumu par uzkopšanas pakalpojumiem slēgšanas tiesību pakļaujamība regulējumam, kas noteikts īpašajām nozarēm, nevar tikt izsecināta, pamatojoties uz tikai subjektīvu kritēriju, proti, attiecināmu uz faktu, ka iepirkuma līguma slēgšanas tiesības piešķir uzņēmums, kas darbojas īpašajās nozarēs, bet ir

jāpiemēro arī kāds objektīvs parametrs, kas liecina par labu uzkopšanas pakalpojuma atzīšanai par īpašo darbību.

Citiem vārdiem, uzkopšana ietilpst īpašo nozaru regulējumā, kad tai ir noteikta funkcija šīs darbības veikšanā, un tāds ir gadījums, kad runa ir par nekustamiem īpašumiem un ēkām, kas veido neatņemamu daļu ražošanas, izplatīšanas un transportēšanas tīklos, kas norādīti 2006. gada Leģislatīvā dekrēta Nr. 163 208. un nākamajos pantos”.

Tās izskatīšanai nodotajā lietā tiesa apgalvo:

– pirmkārt, nav nekādu šaubu par subjektīvā elementa pastāvēšanu, par ko liecina tas, ka tiesību subjektu – līgumslēdzēju iestādi *RFI* nešaubīgi var iekļaut Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 210. pantā minēto līgumslēdzēju iestāžu sarakstā (šo apstākli neapstrīd arī apelācijas sūdzības iesniedzēja);

– otrkārt, pārsūdzētajā spriedumā ir apgalvots, ka “uzkopšanas pakalpojumi stacijās, iekārtās, birojos un darbnīcās, kas izvietoti *Direzione compartimentale di Cagliari* pārziņā esošajā teritorijā, kā, piemēram, “ekspluatējamas iekārtas” un – kā tādas – nepieciešami elementi, kas ir daļa no dzelzceļa transporta tīkla, ir jāuzskata par ietilpstošiem īpašo nozaru regulējumā, jo tiem ir skaidri noteikta funkcija minētajā dzelzceļa transporta darbībā”.

Tiesa piekrīt šiem secinājumiem, uzskatot, ka tos neatspēko atšķirīgie apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumi, pēc kuras domām, “vienkāršā uzkopšanas pakalpojumu sniegšanā plašai sabiedrībai atvērtās teritorijās, stacijās un birojos, kas izvietoti *Direzione compartimentale movimento di Cagliari* pārziņā esošajā teritorijā”, nevar “nekādā veidā tikt konstatēta tā pakalpojuma izpilde, kas kalpo *RFI* izvirzītā mērķa sasniegšanai”.

Tik tiešām, – ievērojot iepirkuma priekšmetu, “šķiet acīmredzams, ka uzkopšanas pakalpojums – iepirkuma priekšmets, kas nebūt neveido transporta pakalpojumam agrāku, kolaterālu vai papildu pakalpojumu, attiecas tieši uz pienācīgu minētā pakalpojuma sniegšanu, jo tas skar nekustamos īpašumus un ēkas, kas veido nepieciešamus dzelzceļa transporta tīkla elementus.

Ar pasažieru un kravu pārvadājumu pakalpojuma izpildi saistīto telpu un teritorijas sanitārie un higiēnas apstākļi ir obligāts nosacījums, lai pienācīgi izpildītu pašu pakalpojumu, ar tādām sekām, ka uzkopšanas pakalpojums, kura mērķis ir nodrošināt šādu pakalpojuma “izpildāmības” nosacījumu, izrādās saistīts ar transporta pakalpojumu ar nesaraujamu “instrumentālu” saiti.”

Noslēgumā, saskaņā ar tiesas rīkojumu Nr. 1297/2017, no šiem apsvērumiem izriet, ka aplūkojamajam uzkopšanas pakalpojuma iepirkumam – pastāvot subjektīvajam un objektīvajam kritērijiem, lai to varētu attiecināt uz īpašo nozaru regulējumu –, nav piemērojams Līgumu kodeksa 115. pants. Attiecīgi šajā gadījumā nav iespējams, ņemot vērā iedomātu “periodisku cenas pārskatīšanu”, pielāgot līgumā noteikto atlīdzību.

Turklāt tiesa nepiekrīt arī otrajam no apelācijas sūdzībā izklāstītajiem apsvērumiem par Civilkodeksa 1664. panta piemērojamību šai lietai.

Tas ir tāpēc, ka “periodiskas cenu pārskatīšanas” institūtu saistībā ar iepirkuma līgumiem regulē Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115. pants un – attiecībā uz tā piemērošanas īpašajām nozarēm izslēgšanu – 206. un 217. pants.

Līgumu kodekss tāpat satur savu īpašu šīs jomas regulējumu, kam ir imperatīvs raksturs un kurš kā tāds (ievērojot vispārējos principus interpretācijas jomā), pirmkārt, prevalē pār vispārējo regulējumu; otrkārt, tas neļauj piemērot Civilkodeksa noteikumus konkrēta normatīva noteikuma dēļ, tā kā Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 2. panta 4. punkts, kā zināms, ļauj piemērot “Civilkodeksā paredzētos noteikumus” tikai “ciktāl [attiecīgā līgumdarbība] nav konkrēti paredzēta [šajā kodeksā]”.

Papildus šim nupat izklāstītajam izšķirošajam apsvērumam vēl ir jānorāda, ka:

– pirmkārt, Civilkodeksa 1664. panta piemērojamība šajā lietā šķiet izslēgta arī ar konkrētu un pieļaujamu vienošanos ar līgumu (6. pants), kas – pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumiem – regulējot nolīgtās cenas pārskatīšanas laikus un veidus, nosaka savu specifisku regulējumu, kas atkāpjas no primārās tiesību normas;

– otrkārt, “kopējās nolīgtās cenas” pārskatīšana kā priekšnoteikumu paredz, ka iespējama materiālu vai darbaspēka izmaksu palielināšanās ir notikusi “neparedzamu apstākļu dēļ” līguma noslēgšanas brīdī, un par tādiem apstākļiem nav uzskatāmas nozares darba līgumu parasto atjaunojumu sekas.

13 LŪGUMS PIENEMT LĒMUMU IESNIEGT ES TIESĀ LŪGUMU SNIEGT PREJUDICIĀLŪ NOLĒMUMU

14 Tāpat tiesa ir ņēmusi vērā, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas tomēr ir ierosinājušas arī jautājumu par to, vai Kopieņu tiesībām atbilst Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115., 206., 210. un 217. pants, proti, Likuma Nr. 537/1993 6. panta 4. punkts, jo esot pārkāpti LES 3. panta 3. punkta un LESD 26. panta un 101. un nākamo pantu noteikumi.

Pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju domām, valsts tiesiskais regulējums daļā, kurā tas nepieļauj cenu pārskatīšanu transporta nozarē un, it īpaši, arī attiecīgajos uzkopšanas [pakalpojumu] līgumos, pārkāpj 2004. gada 31. marta Direktīvu 2004/17. Tas “izrādās nevajadzīgi stingrs un nepamatots regulējums, salīdzinot ar Kopieņu tiesisko regulējumu, nepamatoti nesamērīgs un tāds, kas nostāda “palīguzņēmumu” (kam piešķirtas tiesības slēgt līgumu par uzkopšanas darbu veikšanu) pakļautības un vājākā stāvoklī attiecībā pret uzņēmumu, kas (tiešām) veic publisko pakalpojumu”, tādējādi “netaisnīgi un nesamērīgi izmainot līgumisko līdzsvaru”, kas ir sekas Itālijas tiesiskajam regulējumam, kas “galu galā iespaido tirgus darbības noteikumus”.

Tā kā, ievērojot iepriekš izdarītos apsvērumus un ņemot vērā Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 115., 206. un 217. pantu un to interpretāciju, ko sniegusi valsts tiesa un kam šī tiesa piekrīt, iesniegtā apelācijas sūdzība nebūtu pieņemama, tiesa uzdeva Eiropas Savienības Tiesai iepriekš izklāstītos prejudiciālos jautājumus.

15 TIESAS SPRIEDUMS

- 16 *Consiglio di Stato* citē 2018. gada 19. aprīļa sprieduma lietā C-152/17 29., 30., 31., 36., 39. un 40. punktu, kā arī rezolutīvo daļu, kurā Tiesa norāda:

“Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/17/EK (2004. gada 31. marts), ar ko koordinē iepirkuma procedūras, kuras piemēro subjekti, kas darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, kurā grozījumi izdarīti ar Komisijas Regulu (ES) Nr. 1251/2011 (2011. gada 30. novembris), un tās pamatā esošie vispārējie principi ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem nav pretrunā tādas valsts tiesību normas kā pamatlietā aplūkotās, kurās nav paredzēta periodiska cenu pārskatīšana pēc līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas šajā direktīvā minētajās nozarēs.”

Ar 2018. gada 28. oktobra procesuālo rakstu apelācijas sūdzības iesniedzējas lūdz iesniedzējtiesu uzdot Tiesai jaunus prejudiciālus jautājumus, dažus no kuriem šī tiesa ir pārņēmusi.

Pēc būtības, apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Tiesas spriedumā nav pausta nostāja par to, vai uzkopšanas pakalpojumam ir vai nav instrumentāls raksturs, salīdzinot ar transporta pakalpojumu, kas atbilstoši Eiropas un valsts tiesībām kvalificēts kā īpašais pakalpojums, un norāda, ka spriedumā par priekšnoteikumu ir pieņemts, ka līgumiskās attiecības risinās paziņojumā par iepirkumu noteiktajā laikā, bez termiņa pagarinājumiem, bet Itālijā tā faktiski nenotiek, jo tur valsts pārvalde pakalpojumu iepirkuma līgumus bieži vien pagarina uz faktiski nenoteiktu laiku, un tas notika arī Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 spēkā esamības laikā. Tas esot izjaucis daudzu pakalpojumu iepirkumu līgumisko līdzsvaru: cenu pārskatīšana esot instruments, ar kuru atjaunot attiecību taisnīgumu. Šajā nolūkā apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda uz Direktīvas 2004/17 preambulas 9., 10. un 45. apsvērumu, kā arī 57. pantu.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 17 Ir jāpārbauda, vai Eiropas Savienības tiesībām atbilst Leģislatīvā dekrēta Nr. 163/2006 206. un 217. pants, daļā, kurā tie neļauj piemērot agrāko 115. pantu iepirkumiem īpašajās nozarēs un arī to pakalpojumu iepirkumiem, kuri, kaut gan neietilpst īpašajās nozarēs (šajā lietā iepirkums par uzkopšanas pakalpojumiem), ir ar šīm nozarēm saistīti ar instrumentālu saiti.

Turklāt cenu pārskatīšanas izslēgšana, kā izklāstījušas apelācijas sūdzības iesniedzējas, “galu galā izrādās pasākums [...] kas traucē, ierobežo vai izkropļo konkurenci, līdz pat tam, ka līguma noslēgšana tiek pakļauta nosacījumam, ka

līgumslēdzējam ir jāpieņem papildpakalpojums, kam nav nekādas saiknes ar paša līguma priekšmetu (LESD 101. panta 1. punkta e) apakšpunkts), noliedzot arī tirgus vērtību (LES 3. panta 3. punkts)”.

Jautājums, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegušas *ex novo*, liek uzdot Tiesai pirmo un ievada jautājumu par to, vai:

– pastāv pienākums ierosināt prejudiciālu tiesvedību Tiesā ikreiz, kad kāda tiesvedības puse – arī ar laika nobīdi – uzdod valsts tiesai, kuras nolēmumus nevar pārsūdzēt, prejudiciālu jautājumu par valsts tiesību saderību ar Eiropas Savienības tiesībām;

– vai tomēr lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu pēc tiesvedības puses pieteikuma ir jāuzskata par obligātu tikai par tiem jautājumiem, kurus puses uzdod līdz ar pirmās tiesvedības stadijas sākšanos vai līdz pēdējam atļautajam procesuālajam dokumentam pirms nolēmuma pieņemšanas lietā, un nekad gadījumos, kad Tiesa jau ir pirmoreiz sniegusi prejudiciālu nolēmumu.

Iesniedzējtiesa patiešām uzskata, ka tiesas, kuras nolēmumus nevar pārsūdzēt, pienākuma ierosināt prejudiciālu tiesvedību obligātais raksturs nevar tikt nošķirts no “procesuālo ierobežojumu” režīma, kas var pamudināt puses noskaidrot valsts tiesā “reizi pat visām reizēm” tos tiesvedībā izskatāmajai lietai piemērojamo valsts tiesību aspektus, kuri šķiet esam pretrunā Eiropas tiesībām.

Savukārt iespēja uzdot prejudiciālos jautājumus “ķēdveidīgi” (secīgi vai turpināti) ne tikai var tikt izmantota nelabticīgi, sagrozot šīs iespējas mērķi, bet ārkārtējos gadījumos var pat notikt “procesa ļaunprātīga izmantošana”, kas galu galā (vērsšanās Tiesā pienākuma dēļ) padarītu par gaistošām gan tiesības uz tiesību aizsardzību tiesā, gan principu, atbilstoši kuram lieta ir jāizskata ātri un efektīvi.

Turklāt prejudiciālo jautājumu uzdošana vēlāk par pārsūdzības iesniegšanu ir pretrunā Itālijas procesuālo tiesību ierobežojumu sistēmai.